

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē

॥ *ēkatrimśaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ ēkatrīṃśaḥ sargaḥ ॥

śrīrāmasya māyāmayam chinnam mastakam sandarśya
rāvaṇēna sītāyā mōhanam

tatastamakṣōbhyabalam
laṅkāyām nṛpatēscarāḥ |
suvēlē rāghavam śailē
niviṣṭam pratyavēdayan ॥ 6.31.1 ॥

cārāṇām rāvaṇaḥ śrutvā
prāptam rāmam mahābalam |
jātōdvēgō'bhavat kiñcit
sacivānidamabravīt ॥ 6.31.2 ॥

mantriṇaḥ śīghramāyāntu
sarvē vai susamāhitāḥ |
ayam nō mantrakālō hi
samprāpta iti rākṣasāḥ ॥ 6.31.3 ॥

tasya tacchāsanam śrutvā
mantriṇō'bhyāgaman drutam |

tataḥ sa mantrayāmāsa
rākṣasaiḥ sacivaiḥ saha || 6.31.4 ||

mantrayitvā tu durdharṣaḥ
kṣamaṃ yat tadanantaram |
visarjayitvā sacivān
pravivēśa svamālayam || 6.31.5 ||

tatō rākṣasamādāya
vidyujjihvaṃ mahābalam |
māyāvinam mahāmāyaṃ
prāviśad yatra maithilī || 6.31.6 ||

vidyujjihvaṃ ca māyājña -
mabravīd rākṣasādhipaḥ |
mōhayiṣyāvahē sītāṃ
māyayā janakātmajāṃ || 6.31.7 ||

śirō māyāmayaṃ grhya
rāghavasya niśācara |
māṃ tvaṃ samupatiṣṭhasva
mahacca saśaram dhanuḥ || 6.31.8 ||

ēvamuktastathētyāha
vidyujjihvō niśācaraḥ |
darśayāmāsa tāṃ māyāṃ
suprayuktāṃ sa rāvaṇē || 6.31.9 ||

tasya tuṣṭō'bhavad rājā
pradadau ca vibhūṣaṇam |

aśōkavanikāyāṃ ca
sītādarśanalālasaḥ || 6.31.10 ||

nairṛtānāmadhipatiḥ
saṃvivēśa mahābalaḥ |
tatō dīnāmadainyārḥāṃ
dadarśa dhanadānujaḥ || 6.31.11 ||

adhōmukhīm śōkaparā -
mupaviṣṭāṃ mahītalē |
bhartāraṃ samanudhyāntī -
maśōkavanikāṃ gatām || 6.31.12 ||

upāsyamānāṃ ghōrābhī
rākṣasībhiradūrataḥ |
upasṛtya tataḥ sītāṃ
prahaṛṣaṃ nāma kīrtayan || 6.31.13 ||

idaṃ ca vacanaṃ dhṛṣṭa -
muvāca janakātmajāṃ |
sāntvyamānā mayā bhadre
yamāśritya vimanyasē || 6.31.14 ||

kharahantā sa tē bhartā
rāghavaḥ samarē hataḥ |
chinnaṃ tē sarvathā mūlaṃ
darpaśca nihatō mayā || 6.31.15 ||

vyasanēnātmanaḥ sītē
mama bhāryā bhaviṣyasi |

visrjaitāṃ matim mūḍhē
kiṃ mṛtēna kariṣyasi || 6.31.16 ||

bhavasva bhadre bhāryāṇāṃ
sarvāsāmīśvarī mama |
alpapuṇyē nivṛttāsthē
mūḍhē paṇḍitamānini |
śṛṇu bhartṛvadhaṃ sītē
ghōraṃ vṛtravadhaṃ yathā || 6.31.17 ||

samāyātaḥ samudrāntaṃ
hantuṃ mām kila rāghavaḥ |
vānarēndrapraṇītēna
balēna mahatā vṛtaḥ || 6.31.18 ||

sanniviṣṭaḥ samudrasya
pīḍya tīramathōttaram |
balēna mahatā rāmō
vrajatyastaṃ divākarē || 6.31.19 ||

athādhvani pariśrānta -
mardharātrē sthitaṃ balam |
sukhasuptaṃ samāsādyā
caritaṃ prathamam caraiḥ || 6.31.20 ||

tatprahastapraṇītēna
balēna mahatā mama |
balamasya hataṃ rātrau
yatra rāmaḥ salakṣmaṇaḥ || 6.31.21 ||

paṭṭisān pariḡhāṃścakrā -
 nṛṣṭīn daṇḍān mahāyudhān |
 bāṇajālāni sūlāni
 bhāsvarān kūṭamudgarān || 6.31.22 ||

yaṣṭīśca tōmarān prāsāṃ -
 ścakrāṇi musalāni ca |
 udyamyōdyamya rakṣōbhi -
 rvānarēṣu nipātītāḥ || 6.31.23 ||

atha suptasya rāmasya
 prahastēna pramāthinā |
 asaktaṃ kṛtahastēna
 śiraśchinnaṃ mahāsinā || 6.31.24 ||

vibhīṣaṇaḥ samutpatya
 nigrhītō yadṛcchayā |
 diśaḥ pravrajitaḥ sainyai -
 rlaṣṣmaṇaḥ plavagaiḥ saha || 6.31.25 ||

sugrīvō grīvayā sītē
 bhagnayā plavagādhipaḥ |
 nirastahanukaḥ sītē
 hanūmān rākṣasairhataḥ || 6.31.26 ||

jāmbavānatha jānubhyā -
 mutpatan nihātō yudhi |
 paṭṭisairbahubhiśchinnō
 nikṛttaḥ pādapō yathā || 6.31.27 ||

maindaśca dvividaścōbhau
tau vānaravararṣabhau |
niḥśvasantau rudantau ca
rudhirēṇa pariplutau || 6.31.28 ||

asinā vyāyatau chinnau
madhyē hyariniṣūdanau |
anuśvasiti mēdinyāṃ
panasaḥ panasō yathā || 6.31.29 ||

nārācairbahubhiśchinnāḥ
śētē daryāṃ darīmukhaḥ |
kumudastu mahātējā
niškūjan sāyakairhataḥ || 6.31.30 ||

aṅgadō bahubhiśchinnāḥ
śarairāsādyā rākṣasaiḥ |
paritō rudhirōdgārī
kṣitau nipatitō'ṅgadaḥ || 6.31.31 ||

harayō mathitā nāgai
rathajālaistathāparē |
śayānā mṛditāstatra
vāyuvēgairivāmbudāḥ || 6.31.32 ||

prasṛtāśca parē trastā
hanyamānā jaghanyataḥ |
anudrutāstu rakṣōbhiḥ
siṃhairiva mahādvipāḥ || 6.31.33 ||

sāgarē patitāḥ kēcit
 kēcid gaganamāśritāḥ |
 ṛkṣā vṛkṣānupārūdhā
 vānarīm vṛttimāśritāḥ || 6.31.34 ||

sāgarasya ca tīrēṣu
 śailēṣu ca vanēṣu ca |
 piṅgalāstē virūpākṣai
 rākṣasairbahavō hatāḥ || 6.31.35 ||

ēvaṃ tava hatō bhartā
 sasainyō mama sēnayā |
 kṣatajārdraṃ rajōdhvasta -
 midam cāsyāhṛtam śiraḥ || 6.31.36 ||

tataḥ paramadurdharṣō
 rāvaṇō rākṣasēśvaraḥ |
 sītāyāmupaśṛṇvantyām
 rākṣasīmidamabravīt || 6.31.37 ||

rākṣasaṃ krūrakarmāṇaṃ
 vidyujjihnaṃ samānaya |
 yēna tadrāghavaśiraḥ
 saṅgrāmāt svayamāhṛtam || 6.31.38 ||

vidyujjihvastadā grhya
 śirastatsaśarāsanam |
 praṇāmaṃ śirasā kṛtvā
 rāvaṇasyāgrataḥ sthitaḥ || 6.31.39 ||

tamabravīt tatō rājā
 rāvaṇō rākṣasaṃ sthitam |
 vidyujjihvaṃ mahājihvaṃ
 samīpaparivartinam || 6.31.40 ||

agrataḥ kuru sītāyāḥ
 śīghraṃ dāśarathēḥ śiraḥ |
 avasthāṃ paścimāṃ bhartuḥ
 kṛpaṇā sādhu paśyatu || 6.31.41 ||

ēvamuktaṃ tu tad rakṣaḥ
 śirastat priyadarśanam |
 upanikṣīpya sītāyāḥ
 kṣīpramantaradhīyata || 6.31.42 ||

rāvaṇaścāpi cikṣēpa
 bhāsvaraṃ kārmukaṃ mahat |
 triṣu lōkēṣu vikhyātaṃ
 rāmasyaitaditi bruvan || 6.31.43 ||

idaṃ tat tava rāmasya kārmukaṃ jyāsamāvṛtam |
 iha prahastēnānītaṃ taṃ hatvā niśi mānuṣam || 6.31.44 ||

sa vidyujjihvēna sahaiva tacchirō
 dhanuśca bhūmau vinikīrya rāvaṇaḥ |
 vidēharājasya sutāṃ yaśasvinīm
 tatō'bravīt tāṃ bhava mē vaśānugā || 6.31.45 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
 yuddhakāṇḍē ēkatrimśaḥ sargaḥ ||